

se ukloni bojazan, kao da ih hoće lišiti privilegijâ. Pače on je katkada govorio, kako želi da pođe stopama kralja Matijaša I. Korvina, e bi stekao pridjev „pravednoga“. Da su mu namjere bile plemenite i da od vremena Matijaša I. nije bilo na prijestolju vladara, koji bi dobrobit svojih podanika nosio na srcu s više mara i ozbiljnosti, o tom ne može da bude sumnje. Samo je sve ono, što je stvorio ili htio da stvori, imalo da služi tudinskoj svrsi, to jest stopljenju Ugarske i Hrvatske s austrijskim zemljama, a time je došao u najžešću opreku s najsvetijim osjećajima onih, koji su u tim pofrancuženim, ponijemčenim i polatinjenim zemljama još ostali dobri rodoljubi. Josip naime htjede da dade potištenim slojevima slobodu, ali u zamjenu da im oduzme sve ideale; to je tragika njegova života. Došao je u sukob s takovom silom, koja je za vladanja njegove matere bila još slaba, ali mu se sada već opirala, pa ga konačno uz pomoć međunarodnih prilika i oborila. Ta sila bješe narodna svijest, a ne staleštvo, koje je još Marija Terezija sapela, a Josip držao već mrtvim. Kako znamo, Marija Terezija nije više poslije 1764. sazivala požunskih sabora, a sve je reforme provodila bez sudjelovanja staležâ. Sada su se javljali pisci, koji su u raznim varijacijama raspravljali teoriju novoga apsolutizma. Pisali su, da je krunisanje puka ceremonija, da kraljevska zavjernica kralja ne veže, da je sabor štetan po državu, privilegiji i prava plemstva da ne vrijede, a vladarova je dužnost, da ih ukine. Ovakim naucima bješe zasićen zrak, u kojem se kretao car Josip. Širili su ih ne samo poluslužbeni organi, i nije samo velikaško društvo tako mislilo, nego i gdje koji niži ljudi jakih ambicija. Pod ovakim utjecajem odrastao je prijestolonasljednik Josip, a kad je došao na prijestolje, ubrzo je zaboravio, da bi se imao krunisati i položiti zakletvu na zakone Ugarske i Hrvatske. Njegova ga okolina uvjeravaše, da kao nasljedni kralj ne treba da se kruni. Samo je on u ovom pitanju poštenije mislio od svojih savjetnika, koji su dokazivali, da krunidbena zavjernica kralja ne veže, pa baš zato, što je svetost zakletve uzimao ozbiljno, nije se dao krunisati. No dobrza je predviđao, da će mu zbog toga i najbolje njegove namjere naići na žestok otpor. Ipak se nadao uspjehu, imajući pred očima tri okolnosti: prvo, razmirice između katolika i protestanata u Ugarskoj, onda između velikašâ i nižega plemstva i u Ugarskoj i u Hrvatskoj; drugo, bunu, koja je imala da bukne među kmetovima protiv plemstva; treće, vojsku pod oružjem. Ohrabren ovim nadama započe Josip odmah po nastupu na prijestolje da izvodi svoje